

KOSMICKÉ ROZHLEDY

VĚSTNÍK ČESKÉ ASTRONOMICKÉ SPOLEČNOSTI

Číslo 1/2018
Ročník 56

www.astro.cz

Samostatně neprodejná příloha časopisu Astropis

Obsah

Nušlova cena za rok 2017 Jiřímu Bičákovi	3
Kopalova přednáška za rok 2017 Ondřeji Pejchovi ...	4
100 let ČAS – poděkování čestného předsedy ...	5
100 let ČAS – pamětní mince a medaile	7
Zemřel sluneční astronom Václav Bumba	7
Zápis ze zasedání VV ČAS 14. 11. 2017	8
Zápis ze zasedání VV ČAS 13. 1. 2018	10
Akce	12

V období února až dubna 2018 oslaví významná životní jubilea tito členové ČAS:

50 let	Ing. Michal Vavřina, Pardubice Bc. Richard Převrátíl, Praha
55 let	Mgr. Jana Jirků, Jindřichův Hradec Zdeněk Hovorka, Vejprnice
60 let	Ing. Michal Flídr, Praha Jiří Kordulák, Úpice
65 let	Miroslav Král, Česká Lípa Ing. Jiří Hladký, Přibyslav Jan Macháček, Loděnice
70 let	RNDr. Ladislav Hejna, CSc., Veselí nad Lužnicí Ladislav Apfelthaler, Polná doc. RNDr. Bohumír Štědroň, CSc., Praha Ing. Antonín Dvořák, Brno Vladimír Bahýl, Zvolenská Slatina
75 let	Ing. Dr. Jiří Hofman, Roudnice nad Labem
76 let	Marie Vonásková, Rokycany
77 let	Antonín Šavřda, Praha
78 let	Jiří Drbohlav, Rtně v Podkrkonoší
79 let	Mgr. Bedřich Štěpánek, Most Mgr. Josef Zahrádka, Mladá Boleslav
80 let	Ing. Jaroslav Pavloušek, Praha
82 let	RNDr. Jiří Grygar, CSc., Praha Ing. Karel Pacner, Praha
83 let	Petr Jílek, Praha
84 let	Marie Smetanová, Praha
86 let	Karel Mokříš, Praha Dr. Jaroslav Chloupek, Letovice
91 let	RNDr. Boris Valníček, DrSc., Ondřejov

ČAS přeje jubilantům vše nejlepší!

Na obálce: Pamětní mince ke 100 letům ČAS. Foto: Lukáš Kalista

KOSMICKÉ ROZHLEDY

Věstník České astronomické společnosti

Ročník 56
Číslo 1/2018

Vydává

Česká astronomická společnost
IČO 00444537

Redakční rada

Petr Sobotka
Jan Vondrák
Pavel Suchan
Lenka Soumarová
Lumír Honzík
Radek Dřevěný
Marcel Bělík
Miloš Podařil
Vladislav Slezák

Adresa redakce

Kosmické rozhledy
Sekretariát ČAS
Astronomický ústav AV ČR
Fričova 298
251 65 Ondřejov
e-mail: cas@astro.cz

Grafická úprava a jazykové korektury redakce Astropisu

Tisk
Grafotechna Print, s r. o.,
Praha

Distribuce
Adlex systém

ISSN 0231-8156

Samostatně neprodejná příloha časopisu Astropis

Vydáno s finanční podporou Akademie věd ČR

Nušlova cena za rok 2017 Jiřímu Bičákovi

Petr Heinzel

Česká astronomická společnost ocenila Nušlovou cenou za rok 2017 Prof. RNDr. Jiřího Bičáka, DrSc., dr. h. c. jako ocenění vědeckého i pedagogického přínosu v oblasti teoretické astrofyziky. Cena Františka Nušla byla předána při slavnostním shromáždění v aule Karolina u příležitosti oslav 100. výročí vzniku České astronomické společnosti. Předání Ceny proběhlo v pátek 8. prosince 2017.

Prof. RNDr. Jiří Bičák, DrSc., dr. h. c., se narodil v Praze 7. ledna 1942, v letošním roce tedy oslavil pětasedmdesátiny. Jiří Bičák vystudoval teoretickou fyziku na Matematicko-fyzikální fakultě Univerzity Karlovy (MFF UK) v Praze, kde v roce 1968 také získal titul RNDr. a CSc. (dnešní PhD). V roce 1982 se stal docentem a o rok později obhájil titul doktora věd. Od roku 1991 je profesorem teoretické fyziky na této fakultě.

Celou svou vědeckou a pedagogickou dráhu, kterou započal na fakultě po ukončení studií v roce 1964, zasvětil Jiří Bičák teoretické a matematické fyzice, obecné relativitě, relativistické astrofyzice a kosmologii. V letech 1986 až 2003 byl nejprve vedoucím katedry a později i ředitelem nově zřízeného Ústavu teoretické fyziky MFF UK. Významným mezníkem v jeho kariéře byl jistě post-doktorální pobyt na slavném Kalifornském technologickém institutu v roce 1971, bohužel jen 6 měsíců, neboť více mu tehdejší československé autority nepovolily.

Nicméně i za tu dobu měl možnost se seznámit s lidmi jako byl Richard Feynman, o jehož hře na bubínky nám pak povídal na následném stelárním semináři v Cikháji. Jiří Bičák hostoval na mnoha významných světových pracovištích, dodnes stále často pobývá na univerzitě v Cambridge nebo na Ústavu Maxe Plancka pro studium gravitace v německém Golmu.

Jak jsem již uvedl, Jiří Bičák se věnuje především problematice související s obecnou relativitou, zabývá se teorií gravitačního záření, asymptotickou strukturou prostoročasu, velké úsilí věnoval studiu černých děr. Jeho mimořádně široký vědecký záběr dále pokrývá i problematiku kosmologických modelů a poruchové teorie, exaktní řešení Einsteinových polních rovnic a problematiku relativistické astrofyziky obecně. Velmi zasvěceně však dovede hovořit i o historii fyziky dvacátého století a zejména pak o Albertu Einsteinovi. Jiří

Bičák publikoval více než 140 původních vědeckých prací, vesměs v prestižních časopisech, a přispěl i do knižních publikací. Jeho práce byly citovány osobnostmi jako S. Chandrasekhar, K. S. Thorne, nebo I. D. Novikov.

Mimořádně bohatá je i pedagogická činnost Jiřího Bičáka, zejména na MFF UK. Mezi jeho první žáky patří Petr Hadrava, Zdeněk Stuchlík nebo Vladimír Karas, kteří dnes působí na našich předních univerzitách nebo v Akademii věd. Další jeho žáci jako Jiří Podolský, Oldřich Semerák nebo Pavel Krtouš působí na Ústavu teoretické fyziky MFF UK jako docenti a profesori. Je těžké zde v krátkosti vyjmenovat veškeré zásluhy Jiřího Bičáka o výchovu mladší generace relativistických astrofyziků, lze však s jistotou konstatovat, že je tvůrcem významné české školy v tomto oboru. Kromě řady ocenění je profesor Bičák i členem mnoha domácích i zahraničních organizací nebo společností, je zakládajícím členem Učené společnosti ČR a byl i jejím předsedou v letech 2014 až 2016. V roce 2016 získal prestižní titul „Fellow“ Americké fyzikální společnosti.

Kopalova přednáška za rok 2017 Ondřeji Pejchovi

David Heyrovský

Česká astronomická společnost ocenila Kopalovou přednáškou za rok 2017 Mgr. Ondřeje Pejchu, PhD. za současné významné výsledky dosažené v oboru hvězdné astrofyziky. Slavnostní předání ceny proběhlo v sobotu 25. listopadu 2017 v prostorách Akademie věd České republiky na Národní v Praze v rámci Dne s Astropisem. Laureát pronesl přednášku s názvem Vesmírné exploze. Cenu za ČAS předal předseda prof. Petr Heinzel, laudatio četl a předání ceny moderoval tajemník ČAS Petr Sobotka.

Mgr. Ondřej Pejcha, Ph.D. (*1984 v Brně) se začal aktivně věnovat astronomickému výzkumu již během svých středoškolských studií. Jako spolupracovník Hvězdárny a planetária v Brně na Kraví Hoře se zabýval zejména pozorováním proměnných hvězd. Dokladem jeho odborných kvalit jsou první publikace v časopisech *Publications of the Astronomical Society of Japan* nebo *Astrophysics and Space Science*. Už v 15 letech se stal členem Sekce proměnných hvězd České astronomické společnosti, v jejímž výboru pracuje dodnes. Jako první v České republice v roce 2004 pozoroval tranzit exoplanety (konkrétně šlo o TrES-1), což ve svém důsledku vedlo k rozšíře-

ní záběru i jména sekce na dnešní Sekci proměnných hvězd a exoplanet.

Mezitím už se Ondřej v roce 2003 přesunul na vysokoškolská studia z Brna do Prahy, na Matematicko-fyzikální fakultu Univerzity Karlovy. Během bakalářských studií fyziky se pod vedením Davida Heyrovského začal zabývat gravitačním mikročočkováním. V tématu po-

kračoval i při magisterském studiu teoretické fyziky, které završil v roce 2008 obhajobou diplomové práce „Rozlišení hvězdných povrchů dvojitými gravitačními mikročočkami“. Kromě první publikace v prestižním časopise *The Astrophysical Journal* přinesla práce Ondřejovi v roce 2007 možnost pozorování mikročočkování 1 m dalekohledem jihoafrické observatoře SAAO v rámci projektu PLANET.

Doktorská studia se Ondřej rozhodl absolvovat ve Spojených státech amerických. Z nabídek univerzit se rozhodl pro Ohio State University. Katedra astronomie této univerzity má vynikající renomé, zejména co se týče výchovy doktorandů a důrazem na šíří jejich vzdělání. Ondřej zde studoval od roku 2008. Z odborného hlediska se nejdříve věnoval proměnným hvězdám, například proměnným typu RR Lyrae s prof. Krzysztofem Stankem nebo Cefeidám s prof. Chrisem Kochankem. K pozorováním využíval dalekohledy MDM Observatory nebo Large Binocular Telescope v Arizoně. Jako ocenění vynikajících výsledků získal Ondřej univerzitní Distinguished University Fellowship. Hlavním tématem jeho dalšího výzkumu se stal teoretický rozbor dosud nevyřešeného problému neutrinového mechanismu v supernovách pod vedením prof. Todda Thompsona. Dizertaci „The Neutrino Mechanism of Core-Collapse Supernovae“ obhájil v červenci 2013 a získal tak doktorský titul PhD.

Tou dobou už měl Ondřej o svém dalším kroku jasno. Kromě postdoktorských konkurzů na řadě amerických univerzit se přihlásil i do soutěží o nejprestižnější postdoktorální fellowshipy. Tyto vysoce ceněné odměny umožňují vítězům zvolit si, do které instituce s fellowshipem v kapse na další roky zamíří. Navzdory silné konkurenci získal Ondřej tyto fellowshipy rovnou dva, čímž potvrdil své umístění ve světové špičce mladých astronomů. Kombinaci Hubble Fellowship a Lyman Spitzer Jr. Fellowship se rozhodl využít k postdoktorální stáži na Princeton University. Od roku 2013 do roku 2017 zde pokračoval v teoretickém výzkumu nejen supernov, ale i dalších zajímavých tranzientních systémů, jako např. splyvajících dvojhvězd ztrácejících hmotu vnějším Lagrangeovým bodem.

Zcela čerstvě, od září 2017, působí Ondřej opět na své alma mater. Od Univerzity Karlovy získal návratový grant Primus, díky kterému nyní zakládá svou výzkumnou skupinu na Ústavu teoretické fyziky Matematicko-fyzikální fakulty.

Vysokou publikační aktivitu dokládají údaje z portálu Web of Science: celkem 34 impaktovaných publikací, u 16 z nichž je prvním autorem, s celkovým počtem citací 724 a h-indexem 15. Lepší představu než tato čísla však dává výčet témat Ondřejova výzkumu: teorie a pozorování supernov se zhroutením jádra, vznik neutronových hvězd a černých děr, splynutí hvězd, hvězdná a planetární dynamika, proměnné hvězdy a gravitační mikročočkování. Šíří svého záběru, originalitou a kvalitou výsledků získaných kombinováním teoretického a observačního výzkumu prokázal Ondřej Pejcha již ve svých 33 letech, že je mimořádně nadějným stelárním astronomem ve světovém kontextu.

100 let ČAS – poděkování čestného předsedy

Míli organizátoři oslav,

celý letošní rok se odehrávalo mnoho báječných akcí na celém území Česka, ale to, co proběhlo v prvních prosincových dnech, bylo opravdu důstojným a přitom vtipným vyvrcholením, které nemá v dějinách ČAS obdoby.

Mohu to snadno dokázat, protože 25. výročí v r. 1942 se pochopitelně slavit vůbec nedalo, neboť doznívala heydrichiáda. Zažil jsem však oslavy 50. výročí v r. 1967, které jsme organizovali společně s prof. Miroslavem Plavcem a redakční radou tehdy mladých Kosmických rozhledů. Nebylo to úplně jednoduché kvůli neustálému dozoru rodné strany, ale blížilo se už Pražské jaro a v Praze se tehdy uskutečnil XIII. kongres IAU, takže se podařilo zejména zachytit vzpomínky některých otců zakladatelů, a na návštěvu přijel i prof. Kopal z Manchesteru.

Pak jsem měl na starosti oslavy 75. výročí v r. 1992, a ty byly velmi skromné, protože právě tehdy jsme přišli o jakékoliv dotace a žili jen z členských příspěvků.

Dnes je na tom ČAS opravdu skvěle, na čemž mají velkou zásluhu Výkonné výbory ČAS v posledním desetiletí a rostoucí aktivita některých sekcí a poboček. Bylo to patrné již na průběhu 20. sjezdu v Brně symbolicky na 1. dubna – Apríla, dále pak na pražském zasedání EWASS, při srazu geokačerů v Ondřejově, skvělých akcí Západočeské pobočky, atd.

To, co jsme prožili v uplynulých týdnech a zejména pak v pátek 8. 12. 2017 v Karolinu, je však opravdu výjimečné. Naprostá většina členů ČAS se na tomto svátku české astronomie podílela, a to bylo právě v Karolinu znát.

Nicméně jistě budete souhlasit s tím, že na-prosto nevidanou osobností tohoto dne se stal mimozemšťan #1828/9672, ve zkratce #1.

Z dobře informovaných zdrojů jsem se dozvěděl, že ihned po skončení večera požádal #1 v Česku o politický azyl, protože na té jejich planetě se zrovna odehrál nedemokratický puč. Naše republika tam má pověst, že u nás vítáme běžence (viz např. Tycho Brahe a Johannes Kepler) s otevřenou náručí, protože ve Škodovce a u Amazona chybí tisíce pracovní-

ků. Navrhují, aby hned, jak #1 naše ministerstvo vnitra ten azyl udělí, ho ČAS vyreklamovala od Amazonu a zaměstnala jako ředitele PR ČAS.

Uvidíte, že se to vyplatí a nejspíš už za rok budeme moci oslavit jim zmiňované 300. výročí ČAS.

S ČAS na věčné časy a nikdy jinak

Jiřík Grygar, 10. 12. 2017

Redakční poznámka: mimozemšťanem #1828/9672 je míněn tajemník ČAS Petr Sobotka. Bližší informace o programu slavnostního shromáždění i pohledu do zákulisí se dočtete v Astropisu Speciál 2017 vydanému ke 100 letům ČAS.

100 let ČAS – pamětní mince a medaile

Martin Černický

Ke stoletému výročí vzniku České astronomické společnosti vydala Česká národní banka stříbrné pamětní mince o nominální hodnotě 200 Kč, jejichž ražbu zajistila jablonecká Česká mincovna. Ta k této příležitosti vydává také zlaté půluncové medaile v nákladu 99 kusů cena za jeden kus je 24 950 Kč. Autorem mince je proslulý výtvarník MgA. Josef Oplištil, který z jedné strany v levé části mince zobrazil zrcadlově heraldického lva z velkého státního znaku České republiky se symbolickým zvýrazněním souhvězdí Lva a jeho názvem „LEO“ nad lví hlavou. Obě části mince jsou propojeny oběžnou dráhou s planetou Země. Druhé straně dominuje vyobrazení Slunce, v jehož středu je emblém České astronomické společnosti s letopočty 1917 – 2017.

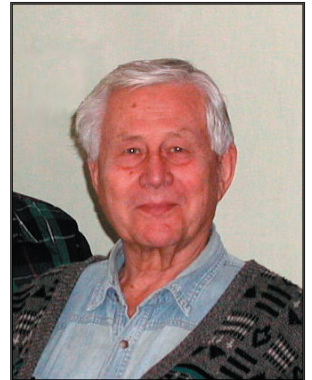

Zemřel sluneční astronom Václav Bumba

Michal Sobotka

Ve věku 92 let nás opustil člověk, který věnoval svůj život poznávání naší nejbližší hvězdy, Slunce a zasloužil se o rozvoj české sluneční fyziky. Byl také v minulosti ředitelem Astronomického ústavu Československé akademie věd.

RNDr. Václav Bumba, DrSc., se narodil v roce 1925 v Domažlicích, po válce vystudoval astronomii na Karlově univerzitě v Praze a v prosinci 1948 nastoupil na ondřejovskou hvězdárnu. V roce 1955 odjel na Krymskou astrofyzikální observatoř, kde se tři roky jako doktorand zabýval sluneční spektroskopíí. V roce 1964 byl na ročním pobytu na hvězdárnách Mt. Wilson a Palomar, kde spolu s Dr. Howardem sestavil první synoptické mapy slunečního magnetického pole. Během své vědecké kariéry se zabýval studiem vývoje slunečních magnetických polí, aktivních oblastí na Slunci a slunečních skvrn, a vybudoval první sluneční magnetograf v Ondřejově.

V sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století vedl sluneční oddělení a patnáct let byl ředitelem Astronomického ústavu. Během této doby byly postaveny horizontální sluneční spektrografy, desetimetrový radioteleskop, nová kopule 60 cm dalekohledu a také velká budova kosmické laboratoře. Staral se o mladé vědecké pracovníky a využíval svých vědeckých kontaktů k jejich prosazení na mezinárodní úrovni.

Byl členem korespondentem Československé akademie věd a zastával v ní četné důležité funkce, stejně jako v Mezinárodní astronomické unii a redakční radě časopisu Solar

Physics. I po odchodu do důchodu žil vědeckou prací, dokud mu to zdraví dovolilo. Zanechal po sobě přes 380 vědeckých publikací.

Doktor Bumba strávil na ondřejovské hvězdárně 69 let svého života. A byla to léta plodná, jejichž výsledky máme stále před očima. Čest jeho památce.

Společnost | Zápis řádného jednání Výkonného výboru ČAS

Jednání se konalo 14. listopadu 2017 od 12:30 v Astronomickém ústavu AV ČR v Praze na Spořilově. Přítomni: Radek Dřevěný, Petr Heinzl, Lumír Honzík, Miloš Podařil, Petr Scheirich, Vladislav Slezák, Petr Sobotka, Lenka Soumarová, Pavel Suchan. Omluveni: Marcel Bělík, Revizoři: Martin Černický, Eva Marková. Omluven: Jan Kožuško.

• **100 let ČAS.** 8. listopadu proběhl křest poštovní známky ke 100 letům ČAS, ke kterému došlo na brněnské hvězdárně. Filatelisté ve spolupráci s hvězdárnou připravili celodenní program. Za ČAS se účastnili Suchan, Podařil, Dřevěný. Česká pošta vydala známku v celkovém nákladu 750 000 ks. 1500ks si objednali členové ČAS a budou jim distribuovány přes kmenové složky. 650ks bude vloženo do KR. 94ks zůstává pro potřeby VV. Sobotka informoval o své intenzivní práci na scénáři programu 8. 12. v Modré posluchárně včetně scénky pro herce, kteří ukáží „jak to bylo doopravdy se založením ČAS“. Pro představení se podařilo získat do role prof. Nušla Martina Myšičku z Dejvického divadla a do role barona Krause Miloně Čepelku z Divadla Jára Cimrmana. Na doporučení Heinzela bude hudební doprovod programu v Aule zajištěn dámským smyčcovým kvartetem. Sobotka rozeslal návratky, uzávěrka bude 1. 12. Jde o prioritní akci ČAS v následujícím měsíci. Sobotka připravil seznam úkolů, které je třeba splnit, aby akce proběhla úspěšně. Slezská univerzity v Opavě přislíbila pomoc svých studentů při pořízení videozáznamu z akce. Kalista vytvořil grafický návrh pamětního účastnického listu. Sobotka vytvořil grafický návrh čestných uznání. Kotková připraví certifikát o pojmenování planety „ČAS“. Sobotka připraví přeženčí listinu. Slezák domluví profesionálního fotografa, raut a tisk materiálů. Suchan připraví mediální výstupy a bude moderovat program v aule. Dřevěný upozornil, že slavnostní shromáždění 8. 12. si patrně vyžádá značné finanční prostředky i nad rámec rozpočtu.

• **Keplerovo muzeum.** Všechny zainteresované strany, tedy provozovatel Keplerova muzea Vojtěch Sedláček, majitelka nemovitosti Jitka Steinwaldová, ČAS a Národní technické muzeum počítají s ukončení činnosti Keplerova muzea k 31. 12. 2017. Expozice bude nově připravena v budově NTM v průběhu jara 2018.

• **Kolektivní členové.** Heinzl informoval o návrhu kolektivní smlouvy s Matematicko-fyzikální fakultou UK. VV se zněním smlouvy souhlasí. Podepsání oběma stranami proběhne během dní. Suchan informoval o přípravě nové kolektivní smlouvy s Hvězdárnou a planetáriem hl. města Prahy. Suchan dále informoval o žádosti Magistrátu hl. města Prahy, aby ČAS zřídila poradní orgán ředitele HaP Praha. VV se žádostí souhlasí, bude součástí smlouvy o kolektivním členství.

• **Ceny ČAS.** Sobotka připravil diplomy pro laureáty Kopalovy přednášky a Nušlovy ceny. Předání Kopalovy přednášky 25. 11. na Akademii věd v rámci Dne s Astropisem se zúčastní Heinzl a Sobotka. Nušlova cena bude předána na slavnostním shromáždění ke 100 letům ČAS dne 8. 12. v Karolinu. Podařil navrhuje změny ve statutech cen, například posun uzávěrek na přijímání nominací o měsíc dopředu.

- **Astro.cz.** Sobotka informoval o navázání spolupráce s novou autorkou pro astro.cz Lucií Fajtovou. Dle rozhodnutí VV o navýšení finančních prostředků na astro.cz na minulém jednání VV, Sobotka rozdělil finanční částku uspořeno v rozpočtu ČAS počínaje říjnem 2017 tak, že došlo k navýšení odměny šéfredaktora o 3000 Kč měsíčně, zavedení odměny zástupce šéfredaktora 1500 Kč měsíčně a deponaci částky pro softwarové vylepšování astro.cz ve výši 2000 Kč měsíčně. VV stále hledá šéfredaktora astro.cz a nabízí odměnu ve výši přibližně čtvrtiny úvazku, tedy 7000 Kč měsíčně. Pavel Hrdlička ukončil svou korektorskou činnost článků na astro.cz. VV děkuje za jeho půlroční úsilí.
- **Noc vědců.** Slezák informoval o nízké ochotě organizátorů Noci vědců s astronomickým programem v rámci ČAS, zaslat fotodokumentaci z akce. Je to dáno nulovou finanční podporou akce ze strany národního koordinátora. Slezák se zúčastní organizační schůzky v Ostravě ve dnech 22. až 23. listopadu, kterou pořádá nový národní koordinátor.
- **Kniha Nebeské symfonie.** Jen 4 dny před oslavami 100. výročí ČAS vydá nakladatelství Albatros unikátní audiovizuální projekt, knihu Nebeské symfonie Petra Horálka a Vladislava Slezáka s hudebním albem Miloše Rábla (z populární skupiny Bacily). Kniha bude představena během oslav 100. výročí ČAS 8. 12. v Karolinu, kde bude k získání přímo na místě za zvýhodněnou cenu (je třeba objednat počet u Slezáka). Obecně bude pak knížka běžně k získání na pultech českých a slovenských knihkupectví nebo přes objednávkový portál nakladatelství Albatros Media. VV pro potřeby prezentace ČAS zakoupí 11 ks.
- **Malé setkání složek.** Tradiční lednové malé setkání složek ČAS se uskuteční na tradičním místě, tedy v areálu Astronomického ústavu AV v Praze na Spořilově, Boční II. Heinzel ověří, zda bude volný tradiční prostor v suterénu Geofyzikálního ústavu. Termínem je sobota 13. ledna 2017. Předpokládaný program proběhne od 10 do 15:30 hodin. Účast hospodářů složek je povinná, předsedů doporučená, ostatních funkcionářů ČAS dobrovolná.
- **Velké setkání složek.** Tradiční setkání složek a kolektivních členů ČAS proběhne po mnoha letech v hlavním městě a to v přednáškovém sále Hvězdárny a planetária Praha. Předpokládaným termínem je sobota 24. března (s ředitelem projedná Sobotka). VV uvažuje o rozšíření této tradiční akce o účast mladých profesionálních astronomů.
- **Online přihláška do ČAS.** Scheirich vypracoval první verzi elektronické přihlášky. Funkčnosti a všechny náležitosti prověřil Sobotka a Soumarová.
- **Plenární zasedání RVS.** Heinzel informoval o své účasti na výročním plenárním zasedání RVS. Bylo přijato několik nových kolektivních členů. Rozpočet na rok 2018 by měl být minimálně ve stejné výši. Předsedkyně Akademie věd přítomná na schůzi potvrdila, že AV zašle RVS finanční prostředky pro národní komitety, které se staly součástí jednotlivých společností – v případě ČAS jde o ČNKA, který zastupuje ČR v IAU apod.
- **Sjezd Polské astronomické společnosti.** Heinzel na zářijovém sjezdu přednesl prezentaci o ČAS. V Polsku funguje dobrá spolupráce mezi profesionálními a amatérskými astronomy, kdy obě skupiny mají vlastní organizaci.
- **Přijetí nových členů.** VV ČAS přijal nové členy: Patricie Baroňová (Pražská pobočka), Tomáš Budínský (Pražská pobočka), Jan Fiala (Pobočka Vysočina), Jiří Krejčí (Přístrojová a optická sekce), Tomáš Kubica (Sekce proměnných hvězd a exoplanet), Daniel Pitoňák (Amatérská prohlídka oblohy), Božena Solarová (Sekce proměnných hvězd a exoplanet), Daniel Šcerba (Společnost pro meziplanetární hmotu), Simona Tomášková (Sekce pro

měnných hvězd a exoplanet), Jiří Vala (Sekce proměnných hvězd a exoplanet), Marek Začal (Sekce proměnných hvězd a exoplanet), Maciej Zapiór (Sluneční sekce), Jiří Žák (Sekce proměnných hvězd a exoplanet).

Termínem příští schůze VV ČAS je sobota 13. ledna 2018 od 15:00 v Planetáriu Praha.

Zapsal Sobotka, zápis schválil VV elektronickým hlasováním.

Zápis řádného jednání Výkonného výboru ČAS

Jednání se konalo 13. ledna 2018 od 14:30 v Planetáriu Praha. Přítomni: Marcel Bělík, Radek Dřevěný, Petr Heinzel, Miloš Podařil, Petr Scheirich, Petr Sobotka, Lenka Soumarová, Pavel Suchan. Omluveni: Lumír Honzík, Vladislav Slezák. Revizoři: Martin Černický, Jan Kožuško, Eva Marková.

• **100 let ČAS.** Slavnostní shromáždění 8. prosince 2017 v pražském Karolinu získalo velmi kladné ohlasy od účastníků. První část odehrávající se v Modré posluchárně pojal moderátor a autor scénáře Petr Sobotka jako oslavu 300 let od založení ČAS. Diváci se přenesli do roku 2217 a s odstupem 300 let sledovali, jak moderní historikové rekonstruovali založení ČAS. Shlédlí dochovaný záznam přednášky historika z roku 2017, pak hlášení úředníka c. k. místodržitelství o tom, zda schválit či neschválit stanovy ČAS. Následovala „holografická“ rekonstrukce ustavující schůze ČAS, kde přípravný výbor řešil úpravu stanov. Následný program v aule Karolina už probíhal v přítomnosti, tedy roku 2017 a moderátor Pavel Suchan řídil předávání cen, proslovy, předání Nušlovky ceny a mnoho dalších bodů programu. Podrobnosti o akci budou uveřejněny v čísle 1/2018 Kosmických rozhledů. Z celé akce byl pořízen Slezskou univerzitou v Opavě videozáznam. Po sestříhání bude umístěn na youtube. V Karolinu byla zapečetěna časová schránka, která bude uložena na Štefánikově hvězdárně při vzpomínkové akci k 90. výročí založení 24. června 2018. VV rozhodl, že pořídí odolnější schránku, tak, aby byl obsah chráněn před vlhkem a plísní. Zahajský nabízí pro tyto účely prázdný tubus dalekohledu. Umístění skříňky a organizaci aktu uložení dořeší za ČAS Sobotka, Soumarová, Zahajský. Na podnět Jiřího Grygara vznikne ze všech akcí roku 2017 ke 100 letům ČAS fotokniha. VV žádá organizátory všech akcí, aby zaslali Sobotkovi z každé akce minimálně 5 fotografií – u každé je třeba uvést autora a krátký popis fotky. Kniha bude profesionálně nasázena – cenu zjistí Slezák.

• **Rozpočet ČAS.** VV schválil rozpočet ČAS na rok 2018. Rok 2017 znamenal výrazný schodek v hospodaření z důvodu pořádání řady akcí ke 100 letům ČAS, zejména slavnostního shromáždění 8. prosince. Schodek činí asi 250 000 Kč a byl zajištěn z finančních prostředků ušetřených v minulých 10 letech. VV schválil pro rok 2018 rozpočet s přebytkem ve výši 100 000 Kč s celkovými příjmy 944 000 Kč a výdaji 844 000 Kč.

• **Rozdělení dotace složkám.** Na setkání složek 13. ledna byl diskutován alternativní systém rozdělování dotace složkám, kdy by byla výsledná suma počítána podle počtu členů a dalších jasně daných parametrů. Tato nároková část by byla složkám poskytována automaticky. Druhou část rozpočtu by pak složky čerpaly na konkrétní projekty. Z diskuze na setkání složek nevyplýval jednoznačný závěr, zda současný systém měnit. VV rozhodl, že pro rok 2018 ponechá stávající systém rozdělení dotace. Výše příspěvku byla složkám promítnuta na setkání 13. 1. Astronomická společnost Most požádala o uhrazení honoráře pro J. Grygara, VV souhlasí, pokud bude mít přednáška zajištěnu dobrou propagaci.

- **Keplerovo muzeum.** Všechny zainteresované strany, tedy provozovatel Keplerova muzea Vojtěch Sedláček, majitelka nemovitosti Jitka Steinwaldová, ČAS a Národní technické muzeum se dohodli na ukončení činnosti Keplerova muzea v místě, kde Kepler pobýval, k 31. 12. 2017. Muzeum je od 1. ledna 2018 uzavřeno, expozice bude nově připravena v budově NTM v průběhu jara 2018.
- **Kolektivní členové.** Heinzel informoval o návrhu kolektivní smlouvy s Přírodovědeckou fakultou MU. Dřevěný informoval o těžkostech s platbami členských příspěvků kolektivních členů – Dřevěnému pomůže Sobotka.
- **Ceny ČAS.** Na návrh Podařila VV schválil posuny uzávěrek na přijímání nominací o měsíc dopředu takto: Cena Františka Nušla – 31. března, Littera astronomica – 30. dubna, Kopalova přednáška – 31. května.
- **Astro.cz.** Sobotka informoval, že ani jeden ze tří nových potenciálních spolupracovníků na astro.cz není aktivní. Jeden z nich napsal jediný článek. VV navrhuje zopakovat výzvu na astro.cz, že hledáme spolupracovníky.
- **Noc vědců.** Noc vědců proběhne na území České republiky v pátek 5. října 2018. Podařil upozornil na kolizi termínu s Podzimmím knižním veletrhem v Havlíčkově Brodě. Slezák informoval písemně, že v průběhu dubna bude známo, zda ČAS získá na Noc vědců dotaci.
- **Velké setkání složek.** Tradiční setkání složek a kolektivních členů ČAS bude mít od roku 2018 jiný charakter. Bude dvoudenní a proběhne za větší účasti profesionálních astronomů. Smyslem je, aby se sblížili profesionální a amatérští astronomové (kterých je v ČAS většina) a vzájemně poznali, co kdo dělá. Mohlo by to vést k užší spolupráci. Setkání se uskuteční 24. a 25. března v přednáškovém sále Planetária Praha. Organizací pověřen Sobotka za pomoci Heinzela, Soumarové a Černického. Zástupci všech složek i řadoví členové ČAS jsou srdečně zváni.
- **SCOSTEP A ČNKA.** K 1. 1. 2018 došlo k začlenění Českého národního komitétu astronomického pod ČAS, jako pracovní skupiny (viz předchozí zápisy). VV obdržel žádost o začlenění českého výboru mezinárodní organizace SCOSTEP do ČAS. SCOSTEP je Scientific Committee on Solar Terrestrial Physics, což je mezinárodní vědecká unie, která se věnuje problematice vztahu Slunce-Země, což také zahrnuje tzv. kosmické počasí, dnes velmi aktuální téma. VV s návrhem souhlasil. Heinzel poslal členům těchto komitétů jmenovací dekrety.
- **Online přihláška do ČAS.** Scheirich vypracoval online přihlášku do ČAS a čeká na softwarové úpravy serveru astro.cz, aby byla přihláška funkční (provádí Jan Štrobl). Sobotka upozornil, že musí být v přihlášce nejen všechny důležité údaje o žadateli o členství, ale musí být uchována informace o tom, že žadatel souhlasí se zpracováním osobních údajů a se stanovami ČAS. Tento souhlas musí být archivován a dohledatelný, nestačí, aby přihláška přišla v textové podobě jen mailem, je třeba vygenerovat dokument, který se uloží. Scheirich prověří technické řešení.
- **Pobočka Brno.** Všichni členové ČAS a příznivci Hvězdárny a planetária v Brně dostali výzvu k obnovení Brněnské pobočky ČAS, která zanikla na přelomu tisíciletí. Výzvu společně podepsali ředitel hvězdárny Jiří Dušek a čestný předseda ČAS Jiří Grygar. Zájemci z brněnského regionu se mohou hlásit Honzíkovi na lumir.honzik@seznam.cz.

• **Cena Antonína Vítka.** Astronautická sekce ČAS představila VV záměr udílet od roku 2018 Cenu Antonína Vítka za popularizaci kosmonautiky. K předání by docházelo každoročně na největším středeoevropském setkání zájemců o kosmonautiku Kosmo-News Party. VV tento záměr podporuje.

• **Přijetí nových členů.** VV ČAS přijal nové členy: Luboš Baláš (Kosmologická sekce), Ondřej Čihák (Kosmologická sekce), Jan Dušek (Pražská pobočka), Elena Dzifčáková (Sluneční sekce), Miloslav Grešl (Amatérská prohlídka oblohy), Zdeněk Hovorka (Západočeská pobočka), Petr Chochole (Pražská pobočka), Stanislav Kajer (Západočeská pobočka), Juraj Kubica (Sekce proměnných hvězd a exoplanet), Jan Laštovička (Sluneční sekce), Aleš Locker (Východočeská pobočka), Jiří Rott (Pražská pobočka).

Termínem příští schůze VV ČAS bude upřesněn později.

Zapsal Sobotka, zápis schválil VV elektronickým hlasováním.

Akce | Hvězdárna dětem speciál

Zábavný a zároveň naučný program pro děti i celou rodinu? To je Hvězdárna Žebrák speciál v neděli 15. dubna. Velký sál Kulturního klubu Žebrák se promění ve velikánskou hvězdárnu, fyzikální laboratoř, tvořivou dílnu i koncertní sál. Čeká vás ten největší program pro děti od Hvězdárny Žebrák za rok 2018. 15. dubna od 14:00 do 17:00. Více na www.hvezdarnazebrak.cz

Jarní seminář o zpracování dat proměnných hvězd a exoplanet

Po dvou letech se seminář o zpracování fotometrických a astronomických dat vrací opět na Astronomický Ústav AV ČR, který se nachází na okraji malebné vesničky Ondřejov kousek za Prahou. I v letošním roce bude seminář, který proběhne od 20. – 22. 4. 2018, kombinovaný s workshopem a zaměříme se na zpracování dat a ukázky postupů užitečných zejména pro zkušenější a pokročilé pozorovatele proměnných hvězd a exoplanet. Seminář je organizován Sekcí proměnných hvězd a exoplanet ČAS, letos ve spolupráci s Astronomickým ústavem AV ČR v. v. i. v Ondřejově. Více na <http://var2.astro.cz/>

Den Země 20. dubna 2018 na pražském Spořilově

Geofyzikální ústav AV ČR, Astronomický ústav AV ČR, Ústav fyziky atmosféry AV ČR a Středisko společných činností AV ČR, vás zvou na Den Země s Akademií věd ČR 2018, který se uskuteční v pátek 20. dubna 2018 v areálu Akademie věd ČR v Praze 4, Spořilov v době od 9:00 do 13:00. Více na www.asu.cas.cz

Štefánikova hvězdárna a ČAS

Celodenní seminář k počtě dostavby petřínské hvězdárny pod názvem: Historický seminář k 90. výročí otevření Štefánikovy hvězdárny v Praze pro členy České astronomické společnosti. Místo konání: Štefánikova hvězdárna. Termín: 21. dubna 2018. Podrobnosti, program, přihlášku a další údaje k semináři naleznete na webu: <http://www.zrisehvezd.cz/stefanikova-hvezdarna-a-cas/>